

Hauskempi elää

Mikko-Olavi Seppälä: Hauska poika. Kuplettilaulaja J. Alfred Tanner. WSOY 2009. 425 s.

■ Suomalaiset olisivat eläneet 1900-luvun kevyesti ilman paria eduskunnallista kansanedustajia, mutta ilman haitarisoittoa ja nasevia lauluja meistä ei olisi täällä kukaan. Viihteen historia on tästä havainnosta huolimatta kiinnostanut varsin vähän historiantutkijoita. Sven Hirniä ja muutamia artikkelin mittaisia syrjähyppyjä lukuun ottamatta historian tutkijat ovat jättäneet viihteen musiikintutkijoiden ja toimittajien työkentäksi.

Sääli sinänsä, sillä viihteen historia on sosiaalishistoriaa, taloutta ja moneen lähtöön avautuvaa poliittista toimintaa, joka avaa menneeseen myös hyvän mentaalisen kurkistusaukon. Tarvitaan vain ammatinsa osaavan tutkijan katse ja hyvä kynä. Kumpaakin on kulttuurihistorian tutkija Mikko-Olavi Seppälällä, joka on kirjoittanut elämäkerran J. Alfred Tannerista (1884–1927).

Tanner oli ensimmäinen merkittävä kuplettilaulajamme. Oikeampaa olisi ehkä puhua, kuten Seppälä tekee, esiintyjästä, sillä Tannerin toistakymmentä lauluvihkoa, 67 savi-kielkolevytystä ja joukko haalistuneita valokuvia eivät anna oikeastaan minkäänlaista kuvaa siitä, millainen esiintyjä Tanner oli. Hän oli performans-

sitaiteilija, jonka kupletteihin olennaisena osana kuuluivat pitkät monologit, huolellinen maskeeraus ja hiottu mimiikka. Tannerin kupletit osasi 1910- ja 1920-luvun suomalainen niin hyvin, että niiden säkeitä ja lentäviä lausahduksia siteerattiin niin sanomalehtien pakinoissa kuin arkielämässäkin.

Tannerista on aikaisemmin kirjoittanut Reino Hirviseppä kirjoissaan *Kuolemattomat kupletit* ja *Hupilaulun taitajia*. Sven Hirn on ensimmäisenä tutkijana käsitellyt laajasti Tanneria kirjassaan *Sävelten tabtiin*, ja esiintyy Tanner toki Pekka Jalkasen ja Vesa Kurkelan *Populaarimusiikin historiassakin* lähinnä edellä mainittujen teosten kautta peilattuna. Kirjallista pohjamateriaalia on siis ollut hyvin, mutta siitä huolimatta Seppälä on tehnyt uusia näköaloja avaa- van elämäkerran, joka kertoo paljon uutta aihepiiriä harrastaneellekin. Seppälä hakee aiheharrastajan innolla ja tutkijan taidoilla esille Tannerin ihmisenä ja sijoittaa hänet uskottavasti aikaansa. Hän kuvaa Tanneria intohimoisena esiintyjänä ja laulujensa tehokkaina kauppiaina, tuoden näin esiin senkin näkökulman, joka usein viihteen kronikoitsijoilta on unohtunut: hauskalla pitää myös elättää itsensä ja perheensä. Seppälä tuo myös viihteen poliittisen puolen hyvin esille. Tanner keräsi kannuksensa työväestön urheiluja kulttuuritilaisuuksien avulla, ja kelpasi mainetta saatuaan esiintyjäksi paremman väen ravintoloihin ja elokuvateattereihin. Vuosi 1918 oli Tannerillekin kohtalokas. Hän joutui

Amerikan-kiertueillaan 1920-luvun alussa amerikansuomalaisten vasemman laidan linjariitojen maalitauluksi, milloin lahtariksi, milloin epäilyttävän puolueettomaksi leimattuna. Edes suomalaisten työväenjärjestöjen kirjalliset vakuutukset Tannerin puolueettomuudesta vuonna 1918 eivät vakuuttaneet, ja mustamaalauksen seurauksena kiertueiden taloudellinen tulos jäi heikoksi. Rahallisen menestyksen sijaan Tanner sai ilokseen huomata laulujensa painuneen myös amerikansuomalaiseen mielenmaisemaan jo ennen hänen omia kiertueitaan lauluvihkojen ja paikallisten laulajien esitysten ansiosta.

Laulajan ”siviiliminän” hahmottaminen on ollut haasteellista. Ymmärrettävistäkin syistä Seppälä tekee kumarruksen haastattelemiensa Tannerin sukulaisten suuntaan, mutta ei silti ajaudu sukusaagan vietäväksi. Teoksessa on lyhyet elämäkertatiedot muistakin merkittävimmistä 1900-luvun alun kuplettilaulajista, joista osa on jäänyt jopa alan pinttyneimmille harrastajille pelkiksi nimiksi kellastuneiden, halvalle paperille painettujen lauluvihkojen kansissa. Seppälä on selvittänyt asiantuntevasti Tannerin laulujen sävelmien ja joskus sanojenkin alkuperän: kuplettiperinteen ja ajan tavan mukaisesti Tanner lainasi laulujensa nuotit ruotsalaisesta, saksalaisesta ja amerikkalaisesta laulu- ja iskelmäateriaalista. Joskus hän saattoi jopa esittää sanasta sanaan kääntämässä lainatavaran omanaan. Seppälä yhdistää Tannerin laulelmien tyyliä ja tyyppiä eurooppalaiseen huumorilauluperintee-

seen ja osoittaa, että yhteydet ja innovaatiot liikkuvat tälläkin alalla jo sata vuotta sitten reaaliajassa.

Mikko-Olavi Seppälän Tanner-elämäkerta on taitavasti koottua ja huolellisesti analysoitua viihteen historiaa. Se osoittaa todeksi Tannerin oman laulun sanat, jotka olivat vino huomio *Ateenalaisten laulun* hurmiollisesti omaksuneelle ajalleen: ”Kaunis on kuolla: mutta hauskempi elää.”

Marko Tikka